

CO TO JEST PARK NARODOWY ?

Andrzej Szczocarz

**Wiedza o tym co to jest
park narodowy
w naszym społeczeństwie
jest mizerna.**

**Cele i zasady prowadzenia
konserwatorskiej ochrony
przyrody w parkach narodowych
określa
ustawa o ochronie przyrody**

**Cele i zasady prowadzenia
gospodarki leśnej w Lasach
Państwowych określa
ustawa o lasach.**

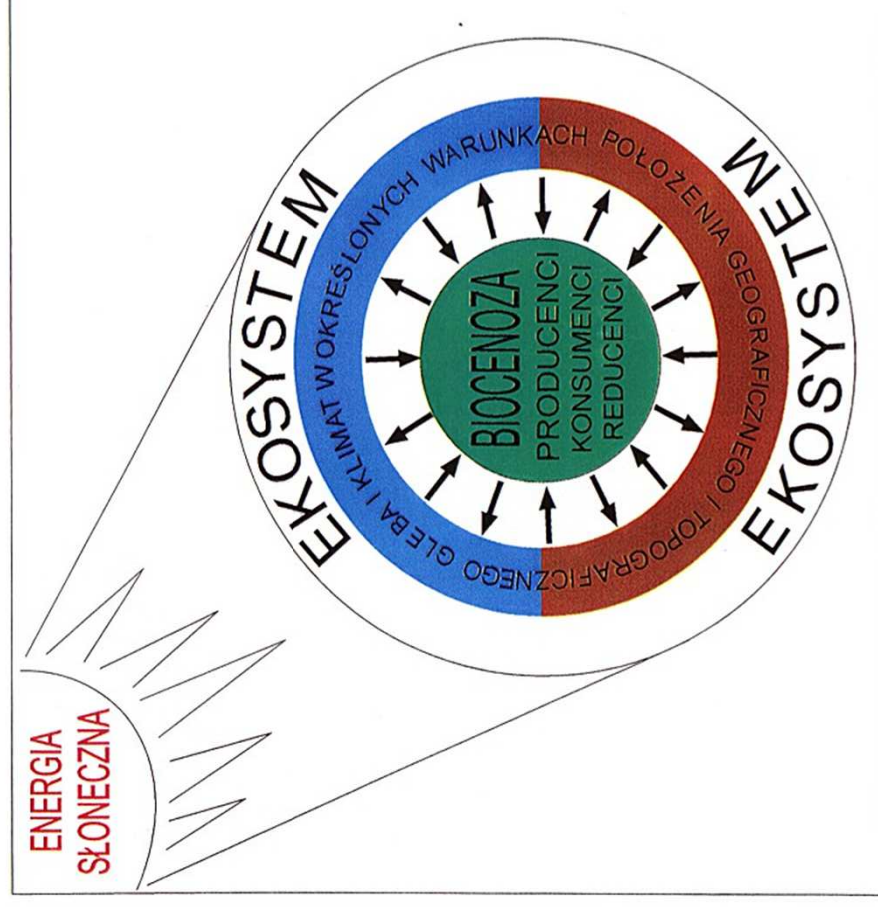
Art. 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Cele parku narodowego według art. 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o
ochronie przyrody

***Park narodowy tworzy się w celu**
zachowania różnorodności
biologicznej, zasobów, tworów i
składników przyrody nieożywionej i
walorów krajobrazowych,
przywrócenia właściwego stanu
zasobów i składników przyrody oraz
odtworzenia zniekształconych
siedlisk przyrodniczych, siedlisk
roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk
grzybów.*

**EKOSYSTEM TO UKŁAD EKOLOGICZNY
ZŁOŻONY Z WZAJEMNIE ODDZIAŁYWUJĄCYCH
NA SIEBIE SIEDLISKA I BIOCENOZY**

The background of the slide is a photograph of a mountain range covered in dense forest. The image is heavily blue-tinted, with the sky and distant mountains appearing in lighter shades of blue, while the foreground forest is a darker blue. The text is overlaid on this image.

EKOSYSTEM LEŚNY

**to dominujący
lądowy ekosystem naturalny
w naszej strefie klimatycznej**

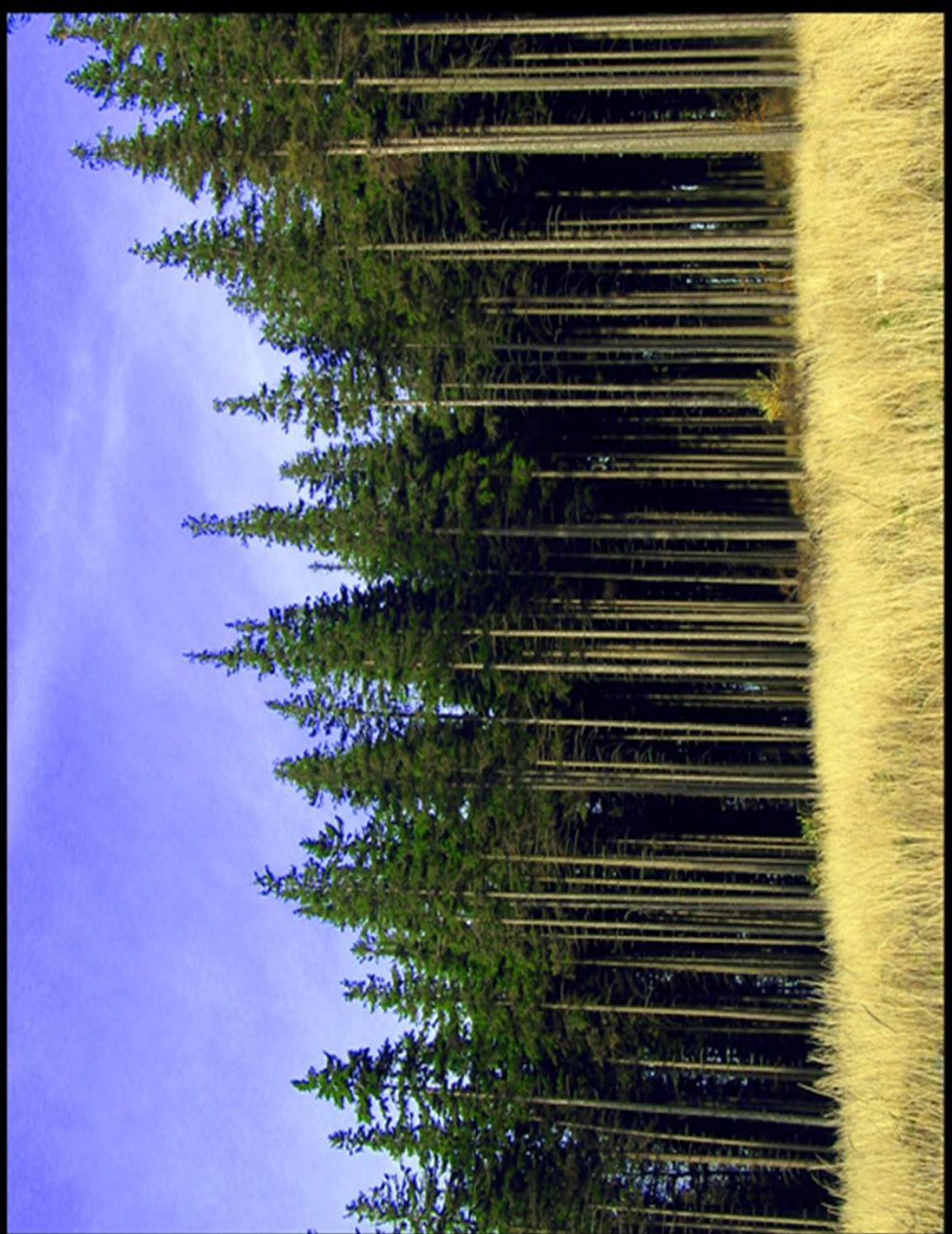
**Lasy pierwotne to lasy
w których gospodaruje
tylko przyroda
a więc nietknięte ręka ludzką.**

**Lasy naturalne to lasy,
w których gospodaruje
tylko przyroda
a człowiek ogranicza
ingerencję wyłącznie do
pozyskiwania użytków, nie
przekształca ekosystemu.**

**Las gospodarczy (uprawa leśna)
to las, który dla celów
użytkowych i ochronnych
człowiek urządza, ochrania,
odnawia, pielęgnuje i użytkuje.**

**Początki gospodarki leśnej
to druga połowa XVIII wieku.**

**W V wieku
ekosystemy leśne zajmowały
około 75%
powierzchni Europy Północnej.**

**W XVI wieku
ekosystemy leśne zajmowały
jeszcze ponad 40%
powierzchni Europy Północnej.**

Fazy stanu i rozwoju lasu pierwotnego

FAZA LASU MŁODEGO

FAZA OPTYMALNA

**FAZA ROZPADU I
ODNOWIENIA
(ze stadiami starzenia i
obumierania)**

Las naturalny w fazie starzenia

Las naturalny w fazie rozpadu

Las naturalny w fazie odnowienia

**Ograniczanie się do ochrony
lasów złożonych
ze starych drzew jest błędem.
Każdy las naturalny
występuje w następujących
po sobie fazach, z których
wszystkie są równie cenne.**

**Wiek biologiczny drzew
wynosi zwykle kilkaset lat.**

**Wiek dojrzałości technicznej
drzew
w zależności od celu produkcji
wynosi od 15 lat (choinki)
do ok. 140 lat
(materiały tarte: tarcica, belki)**

Przekształcanie krajobrazu i ekosystemów.

Schemat
przekształcania
ekosystemów
naturalnych w
zastępcze

Działalność
człowieka

EKOSYSTEMY NATURALNE
leśne

wodne
naskalne

EKOSYSTEMY PRZEKSZTAŁCONE
upraw leśnych
łąkowe
upraw polnych
terenów zabudowanych

Zaprzestanie
użytkowania
SUKCESJA

Co z tego wynika?

**Dzięki procesowi sukcesji
wystarczy zaprzestać
użytkowania
a w krótszym lub dłuższym
czasie
pojawi się las.**

**Parki narodowe
to zabytki przyrody
gdzie możemy zobaczyć
jak wyglądały naturalne
ekosystemy nim człowiek
zaczął je przekształcać
i eksploatować jako lasy
gospodarcze i pola uprawne.**

**Tak jak zachowujemy
zabytki kultury,**

(średniowieczne zamki, pałace, wiatraki, chałupy wiejskie itd.),

**aby poznać jak
mieszkali, pracowali i bronili się
nasi przodkowie.**

Zabytki kultury – Wawel

Zabytek kultury

Puszcza
pierwotna

Zabytek przyrody

Zabytek kultury – zabytek
przyrody 1

Zabytek kultury

Zabytek przyrody

Zabytek

Zabytek kultury

Zabytek przyrody

**Jeżeli chcemy wiedzieć jak
wyglądały lasy nim człowiek
zaczął je przekształcać
w parkach narodowych
powinien obowiązywać
zakaz wszelkiej ingerencji
czyli ochrona ścisła (bierna).**

**Jeżeli chcemy zobaczyć
jak wyglądały
ekosystemy naturalne musimy
zaprzestać ingerencji,
bo istnieje i działa
naturalny proces sukcesji.**

Znaczenie drzew martwych dla ochrony różnorodności

Różnica między
lasem naturalnym a
uprawą leśną 1

BIOMASA

**lasu
naturalnego**

**uprawy
leśnej**

4/16

drewno drzew żywych

8/16

2/16

liście drzew

2/16

2/16

rośliny zielne

2/16

2/16

grzyby

2/16

2/16

zwierzęta

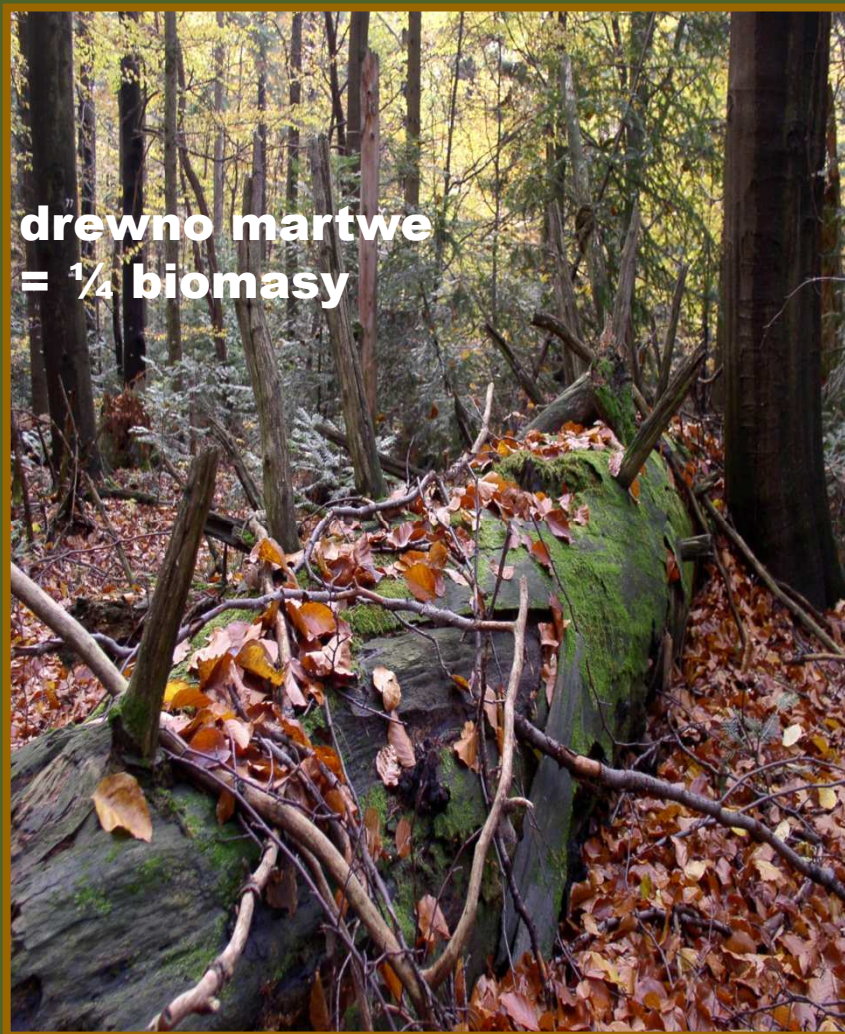
2/16

4/16

martwe drewno

+/- 0

Biomasa w lesie naturalnym i w lesie gospodarczym

**drewno martwe
= $\frac{1}{4}$ biomasy**

Las naturalny

**drewno martwe
= ± 0 biomasy**

Las gospodarczy

Różnorodność w lesie naturalnym i lesie gospodarczym

**50 % gatunków to gatunki
związane
z martwym drewnem**

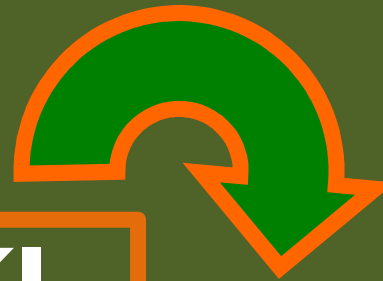
Las naturalny

**Bardzo mało gatunków
związanych
z martwym drewnem**

Las gospodarczy

WIRUSY, BAKTERIE, GRZYBY, ROŚLINY, ZWIERZĘTA

DZIKIE GATUNKI

**Na świecie około 1 miliona
gatunków
a w Polsce ok. 30 tysięcy**

**CZĘSTO UWAŻANE
ZA SZKODNIKI, CHWASTY,
PASOŻYTY**

GATUNKI HODOWLANE

Okolo 3 tysięcy gatunków

**Nikt nie może zapewnić,
iż nie nastąpi taka chwila,
kiedy trzeba będzie sięgnąć
do nowych rezerw roślin
pokarmowych, surowcowych,
leczniczych.**

**Czy 75 lat temu
ktokolwiek przypuszczał,
czym dla lecznictwa stanie
się grzybek Penicillium?**

[M. Ławrynowicz, R. Olaczek]

**Trudno jednak oczekiwać,
że rolnicy i leśnicy
będą się godzili,
aby gatunki, które oni uważają za
szkodliwe zmniejszyły efekty
ich pracy.**

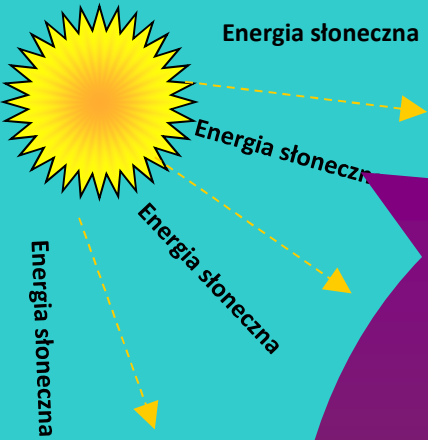

**Dlatego tworzy się
parki narodowe i rezerваты,
aby zachować dzikie
gatunki, których nie możemy
tolerować na polach
uprawnych, ogrodach
i w lasach gospodarczych.**

W lasach gospodarczych ochrona różnorodności jest ograniczona bo:

- prowadzi się tam selekcję drzew,**
- ogranicza się ilość martwego drewna.**

Obieg materii i energii w ekosystemie naturalnym 2

Producenci

Konsumenci
I rzędu

Konsumenci
II rzędu

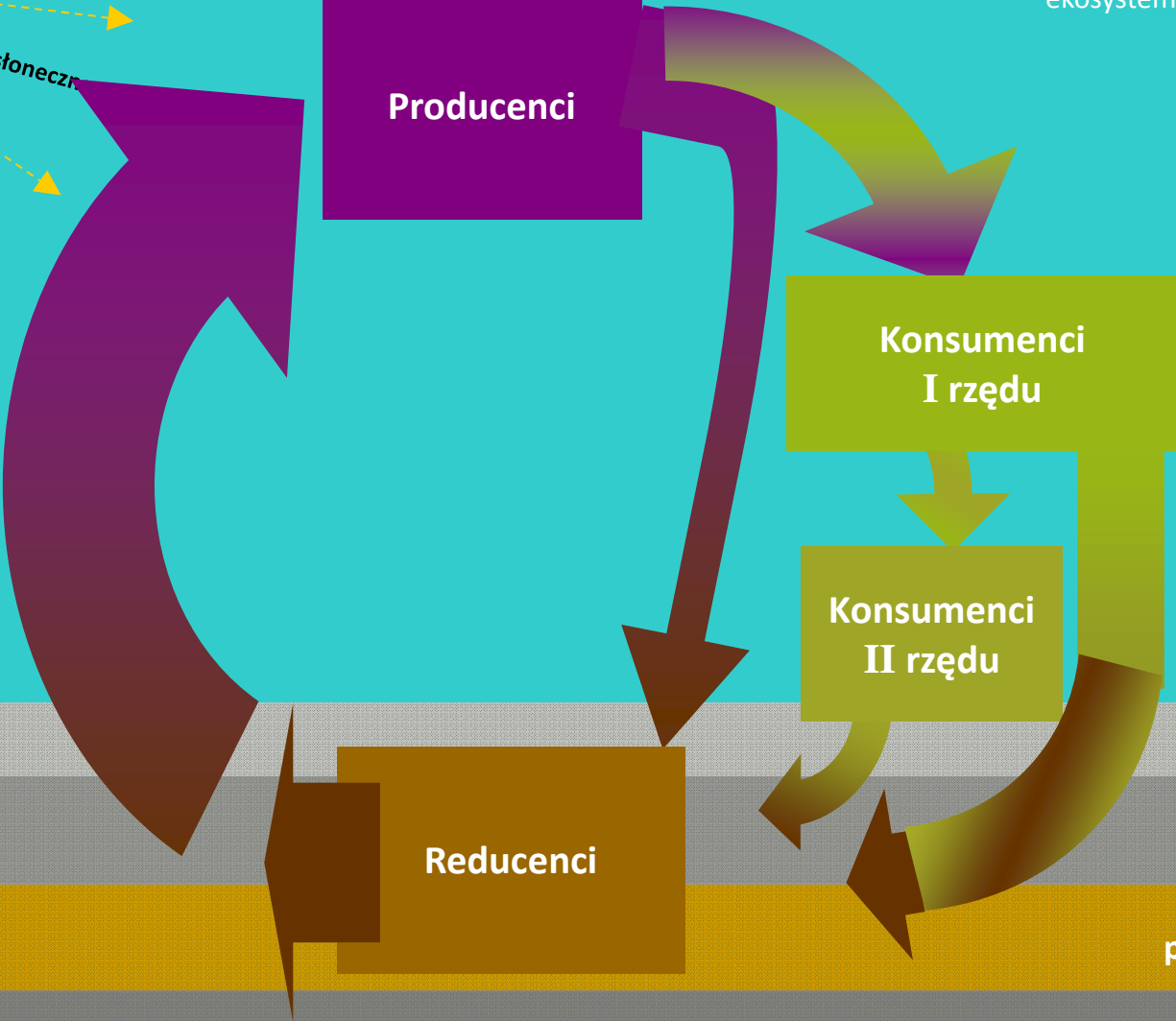
Reducenci

ściółka

warstwa próchnicza

poziom brunatnienia

skała macierzysta

Chronimy bo w naturalnych ekosystemach możemy badać naturalny przebieg procesów przyrodniczych.

Wiedza uzyskana w tych badaniach jest wykorzystywana w gospodarce jako wzorzec bezodpadowej produkcji.

**Mało zmieniony
działalnością człowieka
krajobraz parków narodowych
umożliwia
odpoczynek psychofizyczny.**

**Nic tak nie uspokaja
jak spacer po lesie.**

**Parki narodowe są
wielką atrakcją
przyciągającą
wielu zwiedzających.**

Administracje parków narodowych przygotowują terenu do zwiedzania przez:

- **utrzymywanie szlaków zwiedzania, wystaw, toalet, urządzeń informacyjnych i wypoczynkowych,**
- **wydawanie informatorów i map,**
- **szkolenie obsługi i przewodników,**
- **współpracę i pomoc GOPR,**
- **informacje na stronie internetowej parku o stanie szlaków,**
- **itp.**

Konflikt między ustawowymi celami parku narodowego

**Nie należy wprowadzać zasad
gospodarki leśnej do parków
narodowych a zasad
konserwatorskiej ochrony
przyrody do nadleśnictw.**

**Z całą pewnością postępowanie
administracji parków narodowych
polegające na stosowaniu metod
gospodarki leśnej jest
niewybaczalnym błędem.**

Stosując te metody w brutalny sposób przerywają naturalny proces życia ekosystemu leśnego, pozbawiają możliwości istnienia setek gatunków grzybów i owadów wymagających do życia martwego drewna, zniekształcają powierzchnię ziemi, zaburzają warunki glebowe i wodne.

Głównym celem parków narodowych jest:

➤ zachowanie i odtwarzanie ekosystemów naturalnych przez zaprzestanie użytkowania,

➤ udostępnianie do badań naukowych,

➤ udostępnianie do zwiedzania.

Głównym celem PGL jest trwale zrównoważona gospodarka leśna a w szczególności:

- *produkcja drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu,*
- *ochrona gleb oraz wód powierzchniowych i głębinowych o specjalnym znaczeniu społecznym;*

**W lasach gospodarczych
nie hoduje
się drzew starych ale drewno.**

**Leśnicy udanie łączą
w lasach gospodarczych
produkcję drewna
z funkcjami
pozaprodukcyjnymi lasów.**

Efekt Magurskiego Parku Narodowego

**Bądźcie płodni i stańcie się liczni
oraz napelnijcie ziemię
i opanujcie ją,
a także podporządkujcie sobie
ryby morskie
i latające stworzenia niebios
i wszelkie żywe stworzenie,
które się porusza po ziemi.
(Ks. Rdz. 1:28)**

**Czy wszystko
co stworzył Bóg -
- co stworzyła Natura
wymaga poprawienia przez
człowieka?**

**Czy Bóg stworzył -
Ziemię niedoskonałą, złą?**

Czy z szacunku dla Stwórcy –
- Czy z szacunku dla Natury
nie jesteśmy zobowiązani
do zachowania przynajmniej
części naszej przyrody taką
jaką ją stworzył-a.

Podziękowanie

Dziękuję za uwagę!

Światowa Komisja IUCN ds. Obszarów Chronionych (IUCN World Commission on Protected Areas – WCPA) definiuje następujące kategorie obszarów chronionych:

- Ia – Ścisły rezerwat przyrody (Strict Nature Reserve)
- Ib – Obszar naturalny (Wilderness Area)
- II – Park narodowy (National Park)
- III – Pomnik przyrody (Natural Monument)
- IV – Obszar ochrony siedliskowej/gatunkowej (Habitat/Species Management Area)
- V – Obszar chronionego krajobrazu/morza (Protected Landscape/Seascape)
- VI – Obszar chroniony o użytkowanych zasobach (Managed Resource Protected Area)

- Kategoria II – park narodowy (National Park) – naturalny obszar wyznaczony, by (a) chronić integralność jednego lub więcej ekosystemów dla obecnych i przyszłych pokoleń, (b) wyeliminować jego eksploatację i działalność wpływającą na dany teren szkodliwie, (c) umożliwić realizację celów naukowych, dydaktycznych i wypoczynkowych.

Park narodowy – obszar zachowany w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego, objęty ochroną prawną^[1].

Tereny objęte parkiem posiadają szczególną wartość naukową, przyrodniczą, krajobrazową lub kulturową.

Pierwszym parkiem narodowym był powołany w 1872

r. Park Narodowy Yellowstone na terenie Stanów

Zjednoczonych Ameryki^[2]. Od tego czasu idea

rozprzestrzeniła się na cały świat. Są czasem określane jako „najlepsza idea Ameryki^[3]”.

(IUCN) definiuje parki narodowe w ramach [II kategorii ochronnej](#) jako „duże obszary w stanie naturalnym, lub bliskim naturalnemu, powołane do ochrony wielkoskalowych procesów ekologicznych, złożoności gatunkowej i ekosystemów charakterystycznych dla danego terenu, które także stanowią podstawę dla środowiskowo i kulturowo zgodnych z nią aktywności duchowej, naukowej, edukacyjnej, rekreacyjnej i turystycznej”^[4]. Parki narodowe mają wyróżniać się rozmiarem, cechami przyrodniczymi i krajobrazowymi na tle krajowym, czy międzynarodowym. W przeciwieństwie do [parków krajobrazowych](#) (kategoria V IUCN) parki narodowe są zazwyczaj (przynajmniej w strefach centralnych) niezamieszkałe, posiadają ograniczoną infrastrukturę i cechują się niewielkim wpływem człowieka na stan krajobrazu i przyrody.